

Đề xuất thí điểm mô hình đô thị di sản văn hóa, mở đường phát triển “di sản sống” tại Việt Nam

16:42 22/05/2026

Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch đang lấy ý kiến đối với dự thảo Nghị định quy định chi tiết một số điều và hướng dẫn thi hành Nghị quyết số 28/2026/QH16 của Quốc hội về phát triển văn hóa Việt Nam. Đáng chú ý, dự thảo lần này đề xuất nhiều cơ chế mới nhằm tháo gỡ các “điểm nghẽn” trong phát triển văn hóa, trong đó có việc thí điểm mô hình đô thị di sản văn hóa tại một số địa phương.

Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch đề xuất thí điểm mô hình đô thị di sản văn hóa tại một số địa phương. (Ảnh minh họa)

Theo Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch, thị trường qua hệ thống chính sách, pháp luật về văn hóa đã từng bước hoàn thiện, tạo điều kiện thuận lợi hơn cho hoạt động sáng tạo, bảo tồn di sản và phát triển công nghiệp văn hóa. Nhiều địa phương đã ý thức hóa di sản di sản, phát huy giá trị văn hóa gắn với du lịch và kinh tế sáng tạo.

Tuy nhiên, thực tiễn cũng cho thấy nhiều bất cập như hệ thống pháp luật còn chồng chéo, thiếu đồng bộ; cơ chế phối hợp giữa bảo tồn và phát triển chưa hiệu quả; nhiều nguồn lực xã hội chưa được khơi thông. Một số quy định hiện

hành cũng chưa theo kịp yêu cầu mới của chuyển đổi số, hội nhập quốc tế và phát triển kinh tế văn hóa trong giai đoạn mới.

Vì vậy, việc ban hành Nghị định hướng dẫn thi hành Nghị quyết số 28/2026/QH16 được xác định là cần thiết nhằm tạo cơ sở pháp lý đồng bộ, bảo đảm các chính sách phát triển văn hóa được triển khai hiệu quả trên thực tế.

Đề xuất 7 tiêu chí xây dựng đô thị di sản văn hóa

Điểm đáng chú ý trong dự thảo là đề xuất tiêu chí thí điểm mô hình đô thị di sản văn hóa, mô hình được kỳ vọng sẽ tạo hướng đi mới trong bảo tồn và phát huy giá trị di sản theo hướng “di sản sống”, gắn với phát triển kinh tế, du lịch và cộng đồng.

Theo dự thảo, các địa phương được lựa chọn thí điểm cần đáp ứng 7 nhóm tiêu chí.

Trước hết, địa phương phải hình thành quần thể kiến trúc đô thị, nông thôn hoặc khu cư trú chứa đựng các giá trị lịch sử, văn hóa, kiến trúc, nghệ thuật tiêu biểu cho một hoặc nhiều giai đoạn phát triển.

Bên cạnh đó, cần có các nhóm công trình xây dựng hoặc quần thể kiến trúc đồng nhất về cảnh quan, mang giá trị nổi bật về lịch sử, văn hóa hoặc khoa học theo quy định của pháp luật về di sản văn hóa.

Dự thảo cũng nhấn mạnh yêu cầu bảo vệ và phát huy giá trị các khu vực khảo cổ, địa điểm có di tích, di vật trong lòng đất và dưới nước; đồng thời bảo tồn cảnh quan thiên nhiên, môi trường sinh thái gắn với không gian văn hóa vật thể và phi vật thể.

Một tiêu chí quan trọng khác là địa phương phải sở hữu nhiều di sản văn hóa vật thể, phi vật thể hoặc di sản tư liệu được UNESCO và quốc gia công nhận; đồng thời thực hiện tốt công tác bảo tồn, phát huy giá trị gắn với phát triển du lịch và công nghiệp văn hóa.

Ngoài ra, địa phương cần có kinh nghiệm thực tiễn trong quản lý, bảo tồn và khai thác di sản theo hướng bền vững; lấy di sản văn hóa làm nền tảng thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội, tạo việc làm, nâng cao thu nhập và đóng góp cho tăng trưởng GRDP.

Dự thảo cũng yêu cầu các địa phương phải thực hiện tốt việc phát huy giá trị di sản gắn với giáo dục truyền thống, phát triển du lịch văn hóa, tạo sinh kế cho cộng đồng dân cư và thúc đẩy phát triển bền vững.

Mở cơ chế ưu đãi cho địa phương phát triển đô thị di sản

Theo Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch, mô hình đô thị di sản văn hóa không chỉ nhằm bảo tồn di tích mà còn hướng đến xây dựng không gian phát triển mới, nơi di sản trở thành động lực thúc đẩy kinh tế sáng tạo, du lịch văn hóa và nâng cao chất lượng sống cho người dân.

Đáng chú ý, dự thảo Nghị định cho phép chính quyền địa phương thực hiện thí điểm mô hình này được chủ động quyết định một số cơ chế, chính sách ưu đãi về đất đai, phí và lệ phí nhằm thu hút đầu tư, huy động nguồn lực xã hội cho bảo tồn và phát triển di sản.

Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch kỳ vọng việc xây dựng cơ chế đặc thù sẽ giúp khơi thông nguồn lực, tạo “xung lực mới” cho phát triển văn hóa; đồng thời hình thành các đô thị mang bản sắc riêng, phát triển hài hòa giữa bảo tồn truyền thống và hiện đại hóa đô thị.

Trong bối cảnh nhiều đô thị đang chịu áp lực đô thị hóa nhanh, việc xây dựng mô hình đô thị di sản văn hóa được xem là hướng tiếp cận mới nhằm giữ gìn bản sắc văn hóa, bảo tồn không gian lịch sử và nâng cao sức cạnh tranh du lịch của các địa phương trong dài hạn.

Hậu Thạch (t/h)